

Seminar ThF (Kant) – 1993-94, podzim

Immanuel Kant: Prolegomena aj.

A. Bibliograficky a studijně – úvodem

0.01

Číst budeme Kantova „Prolegomena ke každé příští metafyzice, jež se bude moci stát vědou“, překlad vyšel v 2. vydání loni (1. vydání 1972, pokryvač Sobotka, skuteční překladatelé Kohout a Navrátil). Budeme co možná přihlížet k textu německému, několik míst důkladně pro srovnání originálu s překladem. Taková místa si rozmnožíme. Číst budeme především s ohledem na téma přednášky, tj. na Kantovo chápání náboženství (ffii náboženství) a na jeho pojetí Boha. Tomu bude podřízeno vše ostatní, tedy také ústřední téma čtené knížky, totiž pojetí metafyziky. Okrajově se ovšem budeme muset alespoň dotknout také jiných témat, ale nebudeme u nich setrávat. Na doplnění si vybereme několik kratších míst z jiných Kantových textů, především z „Náboženství v mezích pouhého rozumu“, ale také z Kritiky čistého rozumu, Kritiky praktického rozumu a možná z Kantových přednášek z filosofie náboženství, které sám knižně nevydal a které vyšly posthumně péčí jeho posluchačů, žáků a kolegů, později badatelů.

0.02

Časový sled vydání hlavních Kantových textů, pro naši práci důležitých:

* 1781 1.vydání Kritiky čistého rozumu

* 1783 1. vydání Prolegomen

1787 2.vydání Kritiky čistého rozumu

* 1788 1.vydání Kritiky praktického rozumu

* 1790 1.vydání Kritiky soudnosti

1792 2.vydání Kritiky praktického rozumu (a pak ještě dvakrát za K-ova života)

* 1793 1.vyd. Religion

1794 2.vyd. Religion

(1838 vydání Rosenkranzovo a Schubertovo

1839 vydání Hartensteinovo

1869 vydání von Kirchmannovo

1875 2.vydání von Kirchmannovo

1879 Kehrbachovo vydání v Reclamce)

1798 1. vydání Streit der Fakultäten

0.03

Jistou dobu panoval v určitých protestantských kruzích názor, že Kant je filosofem protestantismu asi tak, jako je třeba Tomáš filosofem katolicismu. Něco o tom najdete u Hromádky, v jeho *Křesťanství v myšlení a životě* (1931); ten se ovšem od tohoto názoru distancuje a je přesvědčen, že reformace si svou filosofie dosud nevytvořila. Hromádka se zmiňuje F.Paulsena, Julia Kaftana, Karla Holla, považuje je za nejlepší: „ze všech moderně theologických výkladů reformace je protestantská filosofie Kaftanova a Hollova (sem patří také W. Herrmann a Harnack) nejlepší“ (412). Vedle toho Hromádka uvádí ještě Brunnera, který „také vidí v Kantovi myslitele, který se přiblížil až k okraji reformačního myšlení“. Hromádkova charakteristika Brunnerova hodnocení je následovná: „Důraz na zákon hvězdného nebe a zejména na zákon mravní vede kanta na hranici víry. Zákon je morkem humanity, dělá / z přírodního tvora dějinnou bytost, poutá lidskou pudovost, smyslovost a přírodní osudovost. Svým rozumem a

svědomím vytváří se člověk v napřírodní bytost; ale touto cestou dostane se pouze k zákonům, nikoli k zákonodárci, k pojmu mravního, radikálního zla, nikoli k vědomí pádu, dědičného hříchu a neposlušnosti vůči Bohu.“ (412-13). Vcelku můžeme tuto charakteristiku považovat za stanovisko samotného Hromádky, který v té době ještě nijak nepředjímá theologické spory mezi Barthem a Brunnerem a v téže knize píše, že „v dějinách reformační theologie a ještě více reformační filosofie má ... epochální význam theologický směr, určený jmény *K.Barth*, *F.Gogarten* a *E.Brunner*, protože se ve své orientaci ke klasické reformaci nevrátil ke staroprotestantské filosofie (scholastice) a že odhalil falešné východisko moderních škol bohosloveckých od Schleiermachera po Troeltsche. Tato nová theologie, stejně bojující proti metodě ortjodoxního myšlení jako proti člověkostřednému (si venia verbo!) imanentismu bohoslovecké moderny, hledá případný noetický výklad reformační víry a pokouší se o adekvátní reformační filosofii.“ (412)

0.04

Náš zájem o Kanta by ovšem měl být zdůvodněn resp. ospravedlněn. Dovedu si představit, že někteří z Vás, zejména však někteří z nových studentů v 1. ročníku, pokud sem zabloudili, mohou mít dojem, že to je spíše blízké naprosté absurditě, má-li se theolog zabývat něčím tak politováníhodně nezáživným, jako je Kantova filosofie. A ovšem, dovedu si představit, že podobný dojem mohli mít i mnozí z prvních generací křesťanů, pokud jde o stou, novoplatnismus nebo dokonce o Platóna (který ovšem zdaleka není tak nezáživný jako Kant). Před námi stojí tedy povinnost se nejdříve alespoň dotknout dvou hlavních problémů: jedním je význam filosofie pro theologii všeobecně, druhým je konkrétně význam Kanta pro myšlení dnešního theologa.